

Соціально- економічні дослідження *в перехідний період*

3
(LIX)
ВИПУСК
частина 1

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ
КУРС УКРАЇНИ:
ФІНАНСОВИЙ ВИМІР

Національна академія наук України
Інститут регіональних досліджень

ISSN 1727–589X

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ
ДОСЛІДЖЕННЯ
В ПЕРЕХІДНИЙ ПЕРІОД**

**ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КУРС УКРАЇНИ:
ФІНАНСОВИЙ ВИМІР**

(Збірник наукових праць)

Випуск 3(LIX)

У двох частинах

Частина 1

Львів 2006

Збірник містить результати теоретичних та прикладних досліджень із широкого кола питань розвитку фінансової системи України в умовах інтеграції в європейський та світовий економічний простір. Особливу увагу зосереджено на проблемах підвищення конкурентоспроможності банківської системи та шляхах посилення її взаємодії з економікою. Наведено рекомендації щодо впровадження та застосування нових інструментів на ринку фінансових послуг та щодо удосконалення інфраструктури фінансово-кредитної системи України.

Розраховано на широке коло наукових працівників, економістів, банкірів та підприємців.

Редакційна колегія:

<i>Долішній М. І.,</i>	академік НАН України, доктор економічних наук, професор (відповідальний редактор)
<i>Бойко Є. І.,</i>	доктор економічних наук, професор
<i>Беленький П. Ю.,</i>	доктор економічних наук, професор
<i>Козоріз М. А.,</i>	доктор економічних наук, професор
<i>Побурко Я. О.,</i>	доктор економічних наук, професор
<i>Злупко С. М.,</i>	доктор економічних наук, професор
<i>Писаренко С. М.,</i>	доктор географічних наук, професор
<i>Павлов В. І.,</i>	доктор економічних наук, професор
<i>Смовженко Т. С.,</i>	доктор економічних наук, професор (заступник відповідального редактора)
<i>Кузнєцова А. Я.</i>	доктор економічних наук, доцент (відповідальний секретар)

Рецензенти:

<i>Кузьмін О. Є.</i>	доктор економічних наук, професор (Львів)
<i>Войцехівський В. Б.</i>	доктор економічних наук, професор (Львів)

ISSN 1727–589X

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5911 від 05.03.2002

Затверджено до друку вченою радою Інституту регіональних досліджень НАН України (Протокол № 4 від 04.04.2006 р.)

Тематику та наповнення збірника сформовано з ініціативи Львівського банківського інституту Національного банку України.

© Інститут регіональних досліджень НАН України, 2006

ЗМІСТ

Роздл 1.	ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	7
<i>Долішній М. І.</i>	Регіональна політика в Україні: проблеми та перспективи.....	8
<i>Кіреєв О. І.</i>	Трансформаційні зміни у фінансовій системі України (деякі аспекти оподаткування та регулювання).....	19
<i>Лапко О. О.</i>	Формування фінансової інфраструктури інноваційного підприємництва в умовах світової інтеграції.....	30
<i>Флейтерський С.</i>	Фінансова глобалізація і макрофінансові інституції (англ.).....	37
<i>Міттнік С., Шюллер К.</i>	Відчути Базель-2: проблеми управління фінансовими ризиками в перехідний період (англ.).....	44
<i>Корнєєв В. В.</i>	Фінансові посередники як інститути розвитку економіки.....	51
<i>Науменкова С. В.</i>	Забезпечення стабільності функціонування фінансових систем в умовах глобалізації: формування нової парадигми.....	58
<i>Мікула Н. А.</i>	Структурно-фінансовий аналіз та вибір механізмів підтримки проектів трансакційного співробітництва.....	65
<i>Козоріз М. А., Ланішко З. Я.</i>	Досвід Польщі у формування інфраструктури ринку цінних паперів.....	72
<i>Алексєєв І. В., Познякова О. І.</i>	Банківська система і процес трансформації власності.....	79
<i>Стасишин А. В.</i>	Економічні суб'єкти в умовах вступу України до СОТ.....	86
<i>Марцин В. С.</i>	Економічна безпека як основна складова економічної свободи в період глобалізації.....	94
<i>Макаренко М. І.</i>	Ресурсна база банківського кредитування в умовах споживчої моделі економічного зростання	103
<i>Скринник З. Е.</i>	Світоглядні аспекти трансформації фінансової сфери України.....	109
<i>Ніколаєва С. О., Каракулева І. С.</i>	Сучасний стан та перспективи розвитку лізингових компаній в Україні.....	118
<i>Шелудько Н. М.</i>	Напрями посилення ролі кредитного механізму у стимулюванні розвитку національної економіки.....	125

<i>Герасимова С. В.</i>	Економіко-правові характеристики акціонерних товариств як суб'єктів ринку фінансових послуг.....	131
<i>Пшик Б. І.</i>	Актуальні проблеми розвитку фінансово-кредитних відносин в Україні.....	145
<i>Усач Б. Ф., Шурпенкова Р. К.</i>	Оцінка можливих небезпек та наслідків вступу України до Світової організації торгівлі.....	153
<i>Другов О. О.</i>	Роль та завдання фінансової системи в умовах переходу до економіки постіндустріального суспільства.....	161
<i>Омелянович Л. О.</i>	Удосконалення міжбюджетних відносин в Україні.....	171
<i>Д'яконова І. І., Хомутенко Л. І.</i>	Проблеми та перспективи співробітництва України та СОТ у галузі фінансових послуг.....	177
<i>Брітченко І. Г., Садеков А. А.</i>	Банківські механізми уникнення втрат національного капіталу при інтеграції до європейської та світової економіки.....	183
<i>Коломієць І. Ф.</i>	Вільні і спеціальні зони в умовах прискорення інтернаціоналізації вітчизняних підприємств.....	190
<i>Козунь-Цесляк Г.</i>	Кредитний рейтинг нових членів Європейського Союзу – імплікації вступу.....	197
<i>Крилова А. О.</i>	Модель фінансової системи України: проблеми вибору і впровадження.....	206
<i>Земляна Г. М.</i>	Роль земельного ринку в розвитку фінансово-кредитної системи України: аграрні аспекти.....	213
<i>Долішня М. М.</i>	Перспективи розвитку венчурного бізнесу на українському ринку фінансових послуг.....	219
<i>Співак І. З.</i>	Потоки капіталу: запобігання негативним наслідкам для економіки.....	225
<i>Ганаківська Д. Ю.</i>	Тенденції розвитку небанківських фінансових інститутів на фінансовому ринку України.....	233

Розділ 2.	ПРОБЛЕМИ СТІЙКОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ.....	241
<i>Смоуженко Т. С.</i>	Розширення спектра банківських послуг – основа отримання банком конкурентних переваг.....	242
<i>Буряк П. Ю., Альошина Л. Є.</i>	Проблеми банківської системи на шляху вступу України в СОТ.....	248
<i>Барановський О. І.</i>	Іноземний капітал у банківській системі України.....	257
<i>Васюренко О. В.</i>	Сучасний стан та проблеми розвитку банків Харківського регіону.....	264
<i>Околита Н. Б.</i>	Співвідношення положень банківського законодавства і антимонопольного законодавства України: картельна угода як вид міжбанківського договору.....	274
<i>Петрик О. І.</i>	Цілі та основні режими сучасної монетарної політики.....	280
<i>Званська В. А.</i>	Роль монетарної політики в забезпеченні економічного зростання.....	289
<i>Свешнікова М. С.</i>	Банківські ризики: проблематика та підходи до управління.....	296
<i>Чемерис В. О.</i>	Комплексне управління активами і зобов'язаннями як засіб підвищення ефективності і зменшення ризикованості функціонування банку.....	302
<i>Пернарівський О. В.</i>	Якою має бути величина страхових резервів банку?.....	307
<i>Табачук Г. П., Шаровський О. Я.</i>	Операційні ризики банку та методи управління ними.....	314
<i>Лис І. М.</i>	Проблеми управління капіталізацією банківської системи України.....	319
<i>Кльоба Л. Г.</i>	Стан та інвестиційні перспективи ринку банківських металів в Україні.....	326
<i>Огієнко В. І.</i>	Роль системи гарантування в забезпеченні стабільного розвитку банківської системи.....	333
<i>Крикавський Є. В., Нікшич С. М.</i>	Контролінг як чинник підвищення стійкості комерційного банку.....	342
<i>Дубовик О. В.</i>	Дослідження факторів конкурентоспроможності банку.....	352
<i>Філіповський О. В., Філіповська О. О.</i>	Розвиток малого та середнього банківництва в регіонах.....	361

механізми захисту, вбудовані в систему регулювання кредитно-фінансової сфери, які дозволять провести банківську реформу й підвищити конкурентоспроможність наших банків. Комплекс таких заходів – набагато важливіше сьогодні, ніж обговорення розмірів квот присутності іноземного капіталу.

Тож сьогодні, на наш погляд, важливо усвідомити, що основним тактичним завданням України на шляху проведення переговорів щодо вступу до СОТ повинно стати досягнення домовленостей з торговельними партнерами про поетапну лібералізацію національного ринку фінансових послуг, у тому числі і банківських. Принцип національного пріоритету при проведенні переговорів – сталий міжнародний підхід. І що наполегливіше він буде відстоюватись, то більшою буде довіра до нашої країни. Оскільки український фінансовий сектор – це ключ до всієї економіки країни.

Список використаної літератури

1. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: Монографія / Кер. авт. кол. і наук. ред.. Т. М. Циганкова. – К.: КНЕУ, 2003. – 660 с.
2. Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського. – К.: ЦУЛ, 2003. – 288 с.
3. Багрова І. В. Міжнародна економічна діяльність України: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 384 с.
4. Мукерджи Внедрение нормативов ВТО // Мировая экономика и международные отношения. – 2003. – № 6. – С. 9–13
5. IMF, International Financial Statistics, Year book, 2005.

БАНКІВСЬКІ МЕХАНІЗМИ УНИКНЕННЯ ВТРАТ НАЦІОНАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПРИ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

І. Г. Брітченко, А. А. Садеков

В умовах подальшої інтеграції економіки України до світового та європейського економічного простіру актуальними стають питання інтеграції української банківської системи в світову, яка б дозволила українським банкам ефективно конкурувати з іноземними та здійснити таку інтеграцію з мінімальними втратами національного капіталу або їх повним уникненням. Тому метою роботи є дослідження банківських механізмів мінімізації та повного уникнення втрат капіталу при інтеграції банківської системи України до світової банківської та валютної системи. Об'єктом дослідження є банківські механізми формування та функціонування капіталу, які дозволяють оптимізувати інтеграційні процеси до світової та європейської економіки.

Банківські механізми мінімізації та повного уникнення втрат національного капіталу базуються на банківській специфіці формування, функціонування та збільшення ресурсів банківської системи внаслідок функціонування кредитного мультиплікатора. Специфіку формування та функціонування банківського капіталу висвітлено І. Г. Брітченком у статті «Реальний капітал в сучасних умовах» [1]. Б. І. Суховірський зазначає, що «необхідна розробка теоретичних і прикладних проблем у рамках нового наукового напрямку – геоекономіки, що отримала розвиток у світовій економічній науці в умовах посилення процесів глобалізації і регіоналізації. У рамках геоекономіки України особливо актуальним є поєднання внутрішніх особливостей із впливом світового ринку. Таким чином, геоекономіка висуває підвищені вимоги до економічних досліджень, що повинні поєднувати знання про особливості світової економіки і міжнародних відносин із професіоналізмом стосовно даного регіону» [2].

Для характеристики діяльності комерційного банку на міжнародному рівні необхідно розуміти особливу роль валютної позиції банку і механізмів її регулювання. Валютна позиція, що являє собою співвідношення сукупності вимог банку до всіх його зобов'язань в іноземній валюті, є критерієм ефективності національних і регіональних банківських технологій. Сутність цього полягає в тому, що перерозподіл власних коштів

© Брітченко І. Г. – доктор економічних наук, доцент; доцент кафедри економіки підприємства ДонДУЕТ; Садеков А. А. – доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи ДонДУЕТ.

комерційних банків з національної грошової одиниці в іноземну валюту і створення в такий спосіб довгої валютної позиції свідчить про випереджальні темпи розвитку економіки тих країн, у валюті яких створюється довга валютна позиція, і навпаки.

Функціонування кредитного мультиплікатора банківської системи розвинутих країн, заснованого на безкоштовних валютних ресурсах третіх країн, має деякі принципові відмінності від функціонування кредитного мультиплікатора української банківської системи і банківських систем інших країн. Найбільш істотними відмінностями є:

- значно більший розмір залишків на валютних рахунках у порівнянні із залишками на рахунках національних банківських систем;
- більш низький норматив резервування в банківських системах США і Європи.

Ці й інші особливості дозволяють банківським системам розвинутих країн множити безкоштовні ресурси, що забезпечує цим країнам надлишок фінансових ресурсів і пріоритетність проблеми їхнього ефективного інвестування над проблемою пошуку фінансових ресурсів.

Крім обслуговування зовнішньоекономічних платежів регіональних клієнтів, комерційні банки так само можуть розміщувати свої власні валютні кошти на кореспондентських рахунках за межами економічного простору України і регіону. Цей процес регулюється НБУ шляхом зміни нормативів валютної позиції і положення про відкриття рахунків в іноземних банках-кореспондентах. Комерційні банки найчастіше збільшують залишки власних валютних коштів на кореспондентських рахунках міжнародних банківських систем з метою запобігання валютним ризикам або для акумулювання коштів з метою здійснення спекулятивних операцій на міжнародному фінансовому ринку.

З метою мінімізації впливу іноземної валюти, підтримки стабільного курсу національної валюти, а також максимально ефективного функціонування національного кредитного мультиплікатора представляється доцільним регулювання міжнародних валютних операцій Національним банком України шляхом підтримки нормативу відкритої валютної позиції, що в кілька разів перевищує (2–3 рази) норматив резервування.

Створення і збільшення довжини валютної позиції свідчить про неефективність мультиплікаційного ефекту в регіоні, точніше – про його менш ефективне функціонування в порівнянні з процесами у світовій економіці. У масштабі світових господарських відносин, глобалізації міжнародного поділу праці і на рівні світових фінансових ринків під регіоном доцільно розуміти територію вільного обігу конкретної національної грошової одиниці, обумовлену сукупністю правових та економічних умов.

Розміщуючи власні активи на кореспондентських рахунках в іноземних банках, українська банківська система не бере участь у мультиплікаційних процесах, що відбуваються у світовій економіці, з таких причин:

- кошти зберігаються на рахунках іноземних банків;
- українська банківська система не має філій комерційних банків за межами країни. Виняток – заснований Національним банком України 1999 року, але не діючий, український департамент Чорноморського банку розвитку і торгівлі в м. Салоніки (Греція) і філія КБ «ПриватБанк» у Нікосії (Кіпр);
- національна валюта України – гривня – не є засобом міжнародних розрахунків. Її платіжні властивості діють винятково в межах регіону, що збігається з її державними кордонами. Говорити про участь у міжнародних мультиплікаційних процесах можна лише в тому разі, якщо українська банківська система матиме таку кількість регіональних представництв за межами України, що дозволить формувати ресурси в обсязі, здатному істотно вплинути на ресурсну базу національної банківської системи, або у разі, коли національна валюта України стане засобом міжнародних розрахунків й іноземні банки будуть об'єктивно зацікавлені в постійних перехідних гривневих залишках на поточних кореспондентських рахунках в українських банках для здійснення міжнародних платежів своїх клієнтів. Об'єктивних передумов для створення таких економічних умов у даний момент немає.

Банківська система України являє собою канал, через який частина ВВП конкретного регіону України (наприклад, Донбасу) через неефективність функціонування технологій створення і множення капіталу банківською системою України перерозподіляється в банківські системи країн з більш ефективною фінансовою інфраструктурою, виступаючи фундаментом для створення додаткового прибутку в розвинутих країнах та їхніх банківських системах. Знову створений капітал з економічно розвинутих країн надходить через інвестиційні компанії або у формі державних позик у країну походження фінансових ресурсів, що лежать в основі створення цього надприбутку, але вже на принципах платності, тобто з урахуванням виплати відсотків по кредитах і державних позиках або інших привілеїв і конкурентних переваг для себе.

Підтвердженням тому служить динаміка міжнародної валютної позиції України, обсягів українського експорту, іноземних інвестицій і валового національного продукту.

Динаміку основних макроекономічних показників України показано на *рис. 1*.

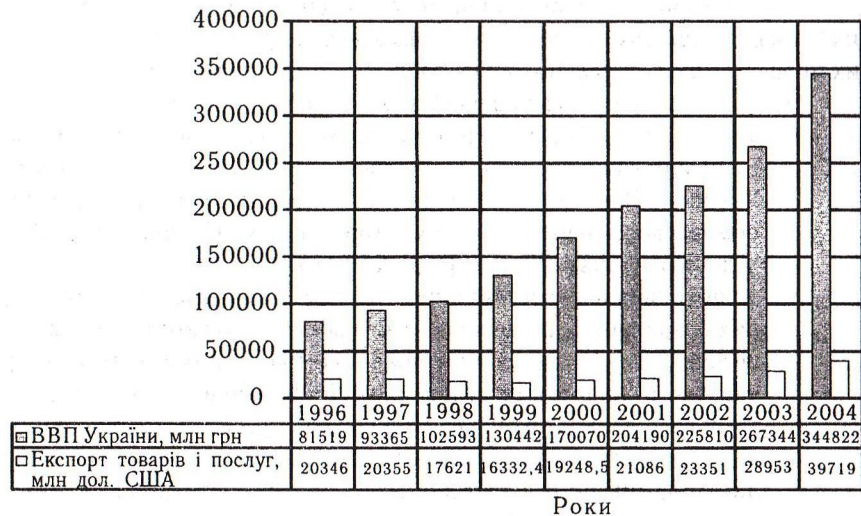

Рис. 1. Основні макроекономічні показники розвитку України в 1996–2004 рр. [3]

Динаміку міжнародної валютної позиції України й обсягу прямих інвестицій в економіку України показано на рис. 2.

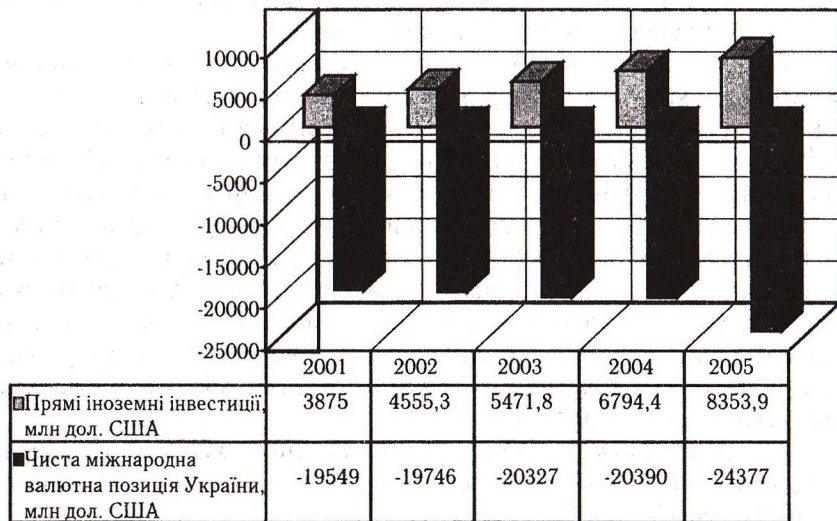

Рис. 2. Прямі іноземні інвестиції і міжнародна позиція України (на початок 2001–2005 рр.) [4]

Зворотний взаємозв'язок динаміки прямих іноземних інвестицій і чистої міжнародної валютної позиції України легко пояснити. В умовах значної девальвації національної валюти, особливо в 1998–1999 роках (80,5% і 52,21%, відповідно), через значні темпи інфляції і політику «валютного коридору», що проводилась НБУ, вартість іноземних інвестицій у національній валюті зросла, тобто знизився розмір коштів в іноземній валюті, необхідних для реалізації інвесторами-нерезидентами тих чи інших проектів в Україні. Природно, що це викликало зростання іноземного інвестування в Україну. Однак девальвація мала і негативні наслідки.

По-перше, у результаті зростання експортних можливостей країни відбулося нагромадження валютних коштів на рахунках вітчизняних банків, відкритих в іноземних банках країн-імпортерів. По-друге, девальвація привела до «втечі» від національної валюти, коли комерційні банки прагнули збільшити свої активи в іноземній валюті, а оскільки можливостей для розміщення таких коштів у національній економіці було небагато, чому «сприяли» високі відсоткові ставки, то комерційні банки переводили ці кошти на свої коррахунки в іноземних банках.

На думку багатьох учених, девальвація завжди приводить до дезінтермедіації економіки через механізм нагромадження чистих іноземних активів комерційними банками, коли ресурси, залучені усередині країни, спрямовуються не на кредитування нефінансового сектора, а перетворюються у вимоги до нерезидентів і працюють на економіку інших країн.

З цього можна зробити висновки про те, що до банківських механізмів мінімізації та повного уникнення втрат національного капіталу належать такі: підвищення ефективності функціонування національної банківської системи України на міжнародному рівні, впровадження нових механізмів здійснення міжнародних платежів та перехід до економіки України до єдиної європейської валюти. Така стратегія збігається з концепцією «регульованих» грошей М. І. Туган-Барановського та може розглядатися як її продовження, але в сучасних умовах набуває нових рис, притаманних дворівневим банківським системам.

Підвищення ефективності функціонування національної банківської системи на міжнародному рівні може бути досягнуто шляхом корегування державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності з боку держави й, перш за все, Національного банку, і підвищення ефективності національної банківської системи України на основі регіонального підходу до банківських технологій збереження капіталу. Для здійснення такої координації і систематизації Національний банк може задіяти такі механізми:

- усебічне максимальне стимулювання використання при міжнародних розрахунках акредитивів (включаючи компенсаційні),

векселів і банківських гарантій замість перерахування валютних коштів на кореспондентські рахунки в міжнародних банківських системах, що буде сприяти мінімізації безкоштовних ресурсів міжнародних банківських систем;

- прив'язка і встановлення нормативу валютної позиції (у бік її скорочення), норми резервування і облікової ставки на рівні, що стимулює зменшення трансфертів за межі гривневого простору;
- диференціація нормативу валютної позиції у бік зменшення її довжини по валютах, що використовують міжнародні платіжні системи для фінансових операцій і збільшення нормативу по валютах, що використовуються для товарних поставок;
- ревальвація курсу національної валюти;
- підвищення ефективності діяльності національної банківської системи з метою максимального залучення коштів у реальний сектор економіки і мінімізації економічної привабливості тінювих технологій «відмивання брудних грошей»;
- посилення законодавчої відповідальності за махінації з валютними цінностями в міжнародних банківських системах, що відповідає вимогам міжнародних фінансових інститутів і організацій, таких як WTO, FATF та ін.

Такі заходи, безумовно, приведуть до мінімізації втрат капіталу національною банківською системою України, разом із тим, кардинально вирішити цю проблему може створення Національним банком України системи міжнародних платежів, заснованої на його кореспондентських рахунках у центральних банках інших держав і валютних кореспондентських рахунках українських комерційних банків у Національному банку України. Сутність такої схеми міжнародних розрахунків полягає в тому, що аналогічно гривневим кореспондентським рахункам комерційних банків у НБУ можливо передбачити відкриття таких самих рахунків в іноземній валюті. Подальші платежі за межі України можуть здійснюватися шляхом переказу коштів з кореспондентських рахунків Національного банку України, відкритих або в центральних банках інших країн, або тих самих міжнародних банківських системах.

Методом повного уникнення втрат національного капіталу банківською системою України є перехід до єдиної європейської валюти як офіційного платіжного засобу для суб'єктів господарювання. Внаслідок цього відпаде необхідність створювати довгу валютну позицію і переводити частину своїх активів у міжнародні платіжні засоби, тому що таким платіжним засобом буде їхня власна національна валюта. Безспірні переваги інтеграції економіки України до економічного простору обігу єдиної європейської валюти

наведено в монографії І. Г. Брітченко «Регіональні аспекти банківського ринкознавства» [6].

Список використаної літератури

1. Брітченко І. Г., Товстик В. А. Реальний капітал в сучасних умовах // Схід. – 1999. – № 3 (27). – С. 17–24. – (Личный вклад: определение стоимости капитала во времени – 5 с.).
2. Суховірський Б. І. Регіональна стратегія економічного розвитку України. – К., 2000. – 154 с.
3. Інформація, отримана з офіційного веб-сайту Національного банку України // <http://www.bank.gov.ua>.
4. Інформація, отримана з офіційного веб-сайту Державного комітету статистики України // <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Туган-Барановський М. І. Паперові гроші та метал. – К.: КНЕУ, 2004. – 200 с.
6. Брітченко И. Г. Региональные аспекты банковского рынковедения. – Донецк: ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского, 2003. – 291 с.

Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Євроінтеграційний курс України: фінансовий вимір (Збірник наукових праць): У 2-х ч. / НАН України. Інститут регіональних досліджень; Редкол.; Відп. ред. акад. НАН України М. І. Долішній. – Львів, 2006. – Вип. 3 (LIX). – Ч. 1. – 444 с.

ISSN 1727–589X

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5911 від 05.03.2002

Комп'ютерне верстання А.В. Савкін
Коректор О. П. Яремчук

Оригінал-макет підготовлено у РВВ Львівського банківського інституту
Національного банку України.
79005 м. Львів, просп. Т. Г. Шевченка, 9.

Підписано до друку 13.06.2006. Формат 64 × 84 $\frac{1}{16}$. Папір офсет. № 1
Гарнітура Антиква. Друк різнограф.
Облік.-вид.арк. 172. Умовн. друк. арк. 25,81. Тираж 300. Зам. № 569 .